

Governance Accountability Project
Projekat upravne odgovornosti

**IMPLEMENTACIJA ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI
SPOLOVA BIH-E I GENDER AKCIONOG PLANA NA
OPĆINSKOM NIVOU**

***SA POSEBNIM OSVRTOM NA OBAVEZE OPĆINE KOJI
PROISTIČU IZ OVIH DOKUMENATA I ULOGU GENDER
CENTRA FEDERACIJE BIH-E***

Kingdom of the Netherlands

- **GENDER** je dinamičan pojam, koji se mijenja s vremenom i geografski, kao i tokom života svakog pojedinca.
- Pojam predstavlja društveno uslovljene uloge žena i muškaraca, njihove odgovornosti i mogućnosti, te njihove međusobne odnose
- **POL JE BIOLOŠKI UROĐEN I NE MOŽE BITI PROMIJENJEN** – kao pojam se odnosi na biološke razlike između muškaraca i žena
- **GENDER JE SOCIJALNO ODREĐEN NEUROĐEN I MOŽE BITI PROMIJENJEN** – kao pojam se odnosi na socijalne razlike između žena i muškaraca, tj. na različite odgovornosti žena i muškaraca u datoj kulturi, vremenu i lokaciji. Gender uloge se tokom života uče i mijenjaju

- Zakonom se uređuje, promoviše, i štiti ravnopravnost spolova, garantuju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola
- Diskriminacija po osnovu spola - može biti direktna, indirektna, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, poticanje na diskriminaciju i nasilje po osnovu spola
- Nasilje po osnovu spola je zabranjeno
- Svi imaju jednaka prava na obrazovanje, bez obzira na spol
- Svi su ravnopravni u procesu zapošljavanja po osnovu spola
- Zabranjena je diskriminacija po osnovu spola u radu i radnim odnosima
- Svi imaju jednaka prava na socijalnu zaštitu bez obzira na spol
- Zdravstvene institucije preduzet će sve mjere u cilju sprečavanja diskriminacije po osnovu spola u uživanju svih oblika zdravstvene zaštite
- Svi imaju jednaka prava i mogućnosti učešća i pristupa sportskom i kulturnom životu bez obzira na spol
- Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način s obzirom na spol
- Svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim nivoima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu

DIO 9 ZAKONA – JAVNI ŽIVOT

- Državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili opštine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurati će i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju
- Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u svim navedenim organima

Obaveze opštine prema Zakonu

- Donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
- Donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
- Sprovođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
- Osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu.
- Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:
  - Analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
  - Implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
  - Mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti;
- Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova
- Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Obaveze opštine prema GAP-u BiH-e

- **Bosanskohercegovački Gender Akcioni Plan**
- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je Prijedlog Gender Akcionog Plana na svojoj 129. sjednici, održanoj 14.09.2006. godine.
- **1. Ravnopravnost spolova i evropske integracije**
- **2. Saradnja i jačanje kapaciteta**
- **3. Makroekonomske i razvojne strategije**
- **4. Gender senzitivni budžeti**
- **5. Politički život i donošenje odluka**
- **6. Zapošljavanje, prihodi, beneficije, neplaćeni rad i tržište rada**
- **7. Socijalna inkluzija**
- **8. Gender senzitivni mediji**
- **9. Cjeloživotno obrazovanje**
- **10. Zdravlje, prevencija i zaštita**
- **11. Nasilje i trgovina osobama**
- **12. Uloga muškaraca**
- **13. Usklađivanje profesionalnog i porodičnog života**
- **14. Gender i održivi okoliš**
- **15. Informacione i komunikacione tehnologije**

Obaveze opštine prema GAP-u BiH-e

- Donošenje posebnog program za unapređivanje jednakopravnosti spolova u smislu akata iz samoupravnog djelokruga opštine sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini
- Razmatranje problematike iz oblasti jednakopravnosti spolova na sjednicama općinskih vijeća/skupština opština
- Sprovođenje obuke članova/ica povjerenstava/odbora iz oblasti jednakopravnosti spolova, budući da se radi o novoformiranim povjerenstvima/komisijama, malo je onih koje su prošle obuku.
- Povećanje saradnju sa NVO sektorom po pitanju provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova

Obaveze opštine prema GAP-u BiH-e

- **Preduzeti mjere kako bi se alocirala sredstva za implementaciju aktivnosti Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine uspostavljanjem budžetskih linija, kao i traženjem sredstava od međunarodnih donatora, a u skladu s preporukama UN komiteta za CEDAW, što podrazumijeva:**
  - - sačiniti detaljan plan neophodnih sredstava (finansijskih, osoblja i tehničke opreme) i plan kako da se ona prikupe;
  - - utvrditi plan periodičnog izvještavanja za dostavljanje podataka i informacija o visini planiranih i realiziranih sredstava za ovu namjenu bilo da su u pitanju sredstva za direktnu, bilo indirektnu podršku za provođenje aktivnosti u oblasti Evropske integracije u svjetlu ravnopravnosti spolova;
  - - utvrditi plan izvještavanja za nevladine organizacije koje su uključene u provođenje aktivnosti u oblasti evropskih integracija o planiranim i realiziranim projektima koji uključuje i podatke o visini implementiranih finansijskih sredstava,
  - - osigurati dodatna sredstva za implementaciju Gender akcionog plana od međunarodnih donatora.

Obaveze opštine prema GAP-u BiH-e

- **Jačati političku volju i podršku za implementaciju Zakona o ravnopravnosti spolova**
- **Napraviti analizu ljudskih, budžetskih i edukacionih resursa institucionalnih mehanizama za integrisanje koncepta ravnopravnosti spolova**
- **Kreirati politike i strategije, uvažavajući gender komponentu, koje imaju za cilj privlačenje stranih investicija u Bosni i Hercegovini**
- **Provesti istraživanja o zastupljenosti žena i muškaraca u poljoprivredi, proizvodnji i neformalnom sektoru**
- **Napraviti analizu zakona o budžetima/proračunima, zakona o budžetskom sistemu i zakona o izvršenju budžeta s gender aspekta te inicirati izmjene i dopune ovih zakona kako bi se precizno propisale procedure pripreme budžeta, uvodeći obavezu gender planiranja i analize, a što je u skladu s preporukama UN komiteta za CEDAW**
- **Integrirati princip ravnopravnosti spolova u sve razvojne, ekonomske i socijalne strategije, programe i politike**
- **Osigurati posebne budžetske linije budžetskim korisnicima za realizaciju gender senzitivnih programa**

Obaveze opštine prema GAP-u BiH-e

- Jačati, putem edukacije, kapacitete organa uprave kako bi vršili gender analizu budžeta prilikom planiranja i procjene prihoda i troškova
- Uspostaviti bazu podataka o zastupljenosti spolova u strukturama vlasti i odlučivanja, u skladu s preporukama UN komiteta za CEDAW, primjenjivati kaznene mjere za nepoštivanje vođenja statističke evidencije po spolu u skladu sa članom 28. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.
- Identificirati i uspostaviti ekspertni tim koji će uraditi gender analizu nastavnih planova i programa svih obrazovnih ustanova kako bi se otklonili gender stereotipi i mizoginija iz svih udžbenika, učila i prateće literature
- Obezbijediti jednake mogućnosti za stipendiranje studenata/studentica u svim oblastima obrazovanja
- Provoditi aktivnosti na smanjenju nepismenosti žena u ruralnim oblastima i Romkinja
- Provoditi aktivnosti na podizanju svijesti o bulimiji, anoreksiji, pretilosti, alkoholizmu i narkomaniji kod mladih ljudi i raditi na prevenciji i zaštiti od njih
- Organizirati obuke o integriranju gender pitanja u nastavne planove i programe u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama
- Izvršiti prikupljanje, analizu i objavljivanje statističkih podataka o zdravlju žena i muškaraca u Bosni i Hercegovini

Obaveze opštine prema GAP-u BiH-e

- Izraditi strategiju, kako bi se preduzele konkretne mjere, u skladu sa preporukama UN Komiteta za CEDAW, u cilju ohrabivanja žena i muškaraca da prijavljuju slučajeve nasilja u porodici
- Izraditi strategiju za prevenciju nasilja u porodici, nasilja po osnovu pola, seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja, kroz rad sa potencijalnim nasilnicima/nasilnicama ili osobama sklonim nasilnom ponašanju, naročito sa djecom iz porodica sa nasilnim članom
- Izvršiti edukaciju službenika/ca u opštinama kako bi mogli pružiti besplatnu pravnu pomoć žrtvama nasilja u porodici, nasilja po osnovu pola, seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja
- Razviti procedure za implementaciju Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, kojima će se osigurati ravnopravno učešće oba spola u procesima planiranja, donošenja odluka i provođenju programa mjera vezanih za održivu okolinu
- Integrirati gender komponentu u postojeće programe i politike iz oblasti okoline, na način da se osiguraju jednake mogućnosti, jednak pristup i jednake koristi za oba pola, s posebnim akcentom na edukovanje žena, radi ostvarivanja gender balansa u procesima planiranja, odlučivanja i provođenja politika i programa mjera u vezi sa okolinom
- Podsticati, putem institucija i mehanizama za gender jednakost poslovne, društvene, političke i naučne institucije da rade na rješavanju problema degradacije okoline i na otklanjanju posljedica degradacije okoline u oblastima koje posebno pogađaju žene (npr., upravljanje vodom na selima)
- Raditi na podizanju svijesti građanki i građana Bosne i Hercegovine o važnostima zaštite i uređenja zelenih gradskih površina
- Integrirati gender u postojeće politike, strategije i akcione planove za informaciono društvo, te planirati proces integrisanja gendera u novim oblastima poput e-vlade, e-obrazovanja i e-poslovanja.

Gender Centar FBiH-e

- Prati položaj žena i implementaciju njihovih zagarantiranih prava u domaćem i međunarodnom zakonodavstvu, ostvaruje koordinaciju s komisijama za jednakost spolova oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Agencijom za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, te saraduje sa odgovarajućom institucijom u Republici Srpskoj;
- Zalaže se i promovira jednaka prava i mogućnosti za muškarce i žene, te organizira stručne debate i slične rasprave o ovoj temi;
- Skuplja inicijative vezane za promjene legislative sa aspekta gendera;
- Pruža stručnu pomoć u bilateralnim i multilateralnim odnosima vezanim za gender politiku, ostvaruje saradnju sa domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama, te koordinira implementaciju domaćih i međunarodnih programa, koordinira u izradi izvještaja ovlaštenih tijela upućenih međunarodnim institucijama, o preuzetim konvencijama i drugim dokumentima iz gender oblasti,;
- Učestvuje u davanju inicijative i pripremi zakona, drugih propisa i općih akata, priprema stručna mišljenja o prednacrtima i nacrtima zakona, drugih propisa i općih akata koje pripremaju federalni organi uprave i federalne upravne organizacije sa aspekta njihove usklađenosti sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini i međunarodnim standardima iz oblasti ravnopravnosti spolova;
- Prati i nadgleda provođenje Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH i najmanje jednom godišnje o tome izvještava Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
- Ima pravo ispitivati kršenje Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, na zahtjev ministarstava, građana i nevladinih organizacija ili na vlastitu inicijativu;
- Daje inicijativu za pokretanje postupka za izmjene i dopune propisa, ukoliko utvrdi da je do povrede ravnopravnosti spolova došlo usljed nesaglasnosti zakonskog ili podzakonskog akta s Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.